

บททวนสถานการณ์การประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ของผู้รับบริการ

บทนำ

จากการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์ตลอดจนการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินชีวิตส่งผลให้ประชากรส่วนใหญ่มีอายุยืนยาว และทำให้หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 แล้ว ปัจจุบันสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ในปี พ.ศ. 2563 มีประชากรผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 18.24 ของจำนวนประชากรไทยทั้งประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 3.6 ต่อปี ซึ่งตามการคาดการณ์การประชากรประเทศไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) คาดว่าในปี พ.ศ. 2578 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super - Aging Society) จะมีประชากรผู้สูงอายุสูงถึงร้อยละ 28.55 ของประชากรทั้งประเทศ และสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันพบว่ามีครัวเรือนเกือบครึ่งที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในครัวเรือน แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่าสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่ลำพังคนเดียวและอยู่ลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน แนวโน้มดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความต้องการด้านบริการและการดูแลที่บ้านและในชุมชนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ รวมถึงการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่จะเอื้อให้ผู้สูงอายุที่ยังมีร่างกายแข็งแรงสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง แต่ปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานแนวทางการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการให้บริการและก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สูงอายุที่รับบริการได้ อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมกับการดำเนินการในลักษณะนี้

จากรายงานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือทีดีอาร์ไอ (TDRI) ได้เผยแพร่รายงานธุรกิจดูแลผู้สูงอายุไทย พบว่าแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสการเติบโตของธุรกิจการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันสมาชิกครอบครัวส่วนมากทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้ด้วยตนเองหรือพึ่งพาการดูแลจากคนในครอบครัวเป็นหลักได้เช่นในอดีต ฉะนั้นหลายครอบครัวจึงเลือกใช้บริการการดูแลผู้สูงอายุที่มีรูปแบบหลากหลายในการให้บริการอยู่ในสังคมปัจจุบัน เช่น บ้านพักผู้สูงอายุ สถานดูแลผู้สูงอายุรายวัน บริการดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นต้น แม้ว่าปัจจุบันธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย ส่วนมากยังเป็นธุรกิจขนาดเล็ก แต่ก็มีโอกาสและความน่าสนใจในการลงทุน เนื่องจากมีตลาดรองรับขนาดใหญ่ทั้งจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุภายในประเทศ และกลุ่มผู้สูงอายุจากต่างประเทศอันเป็นผลมาจากศักยภาพของธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งธุรกิจการแพทย์ของไทยดึงดูดผู้สูงอายุจากต่างประเทศให้เข้ามาได้เป็นจำนวนมาก

ประเภทกิจการการดูแลผู้สูงอายุ

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้จำแนกลักษณะกิจกรรมของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ออกเป็น 6 รูปแบบ ดังนี้

- 1) สถานดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเดย์แคร์ (day care) คือ สถานดูแลแบบเข้าไปเย็นกลับ
- 2) สถานบริการดูแลระยะยาว (long stay) คือ สถานดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมบริการ พักค้างคืน การช่วยเหลือกิจวัตรประจำวัน พร้อมทั้งติดตามดูแลสุขภาพเบื้องต้น เช่น บ้านพักคนชรา สถานที่ให้การช่วยเหลือ ในการดำรงชีวิต สถานดูแลระยะยาวในโรงพยาบาล สถานบริบาล สถานดูแลผู้ป่วย ระยะสุดท้าย เป็นต้น
- 3) ที่อยู่อาศัยเฉพาะผู้สูงอายุ คือ การบริการผู้สูงอายุหรือผู้ที่เตรียมเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป เป็นการเช่าซื้อบ้านหรือห้องพักในระยะยาว โดยมากเป็นระยะเวลา 30 ปี หรืออาศัยจนสิ้นอายุขัย แต่ไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในบ้านนั้นเมื่อเสียชีวิต
- 4) ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (home care)
- 5) สถานสงเคราะห์แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนไร้ญาติ คือ การสงเคราะห์ผู้สูงอายุในเรื่องที่พักอาศัย และมีอาหารบริการ 3 มื้อ
- 6) สถานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ คือ การให้บริการตรวจสุขภาพและคำแนะนำในการส่งเสริมดูแลผู้สูงอายุ

ปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นสถานดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด 800 ราย เป็นการจดทะเบียนโดยบุคคลธรรมดา 631 ราย และจดทะเบียนโดยนิติบุคคลอีก 169 ราย แม้ในภาพรวมดูเหมือนว่าธุรกิจดูแลผู้สูงอายุมีผู้เล่นในตลาดเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของการให้บริการพบว่า ผู้ประกอบการแต่ละรายจะมีลักษณะของบริการและกลุ่มลูกค้าแตกต่างกันออกไป

ธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน หรือธุรกิจโฮมแคร์ เป็นธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ ในการขยายตัว และเป็นธุรกิจที่ต้องการองค์ความรู้ เทคโนโลยี และเงินลงทุนสูง จากรายงานของ Economic Intelligence Center (2560) ระบุว่าธุรกิจโฮมแคร์มีส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 20 ของ ตลาดธุรกิจดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด และจัดเป็นอันดับสองรองจากส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจสถานดูแลผู้สูงอายุ (nursing home) ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุดที่ร้อยละ 62 นอกจากนี้ธุรกิจโฮมแคร์ก็ยังกำลังเป็นที่ต้องการใน ตลาด เนื่องจากค่านิยมของผู้สูงอายุที่ต้องการพักอาศัยที่บ้านมากกว่าการไปอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ ประกอบ กับค่าใช้จ่ายรายเดือนที่ต่ำกว่าค่าบริการของสถานดูแลผู้สูงอายุในลักษณะที่คล้ายคลึงกันอีกประมาณร้อยละ 10 นอกจากนี้ จากข้อมูล “ธุรกิจ Home Care ตีต่อใจวัยเกษียณ” โดยธันยาพร เล้าโสภากิรมย์ ศูนย์วิจัย เศรษฐกิจและธุรกิจ (SCB EIC) พบว่า มีโอกาสที่ดีสำหรับการลงทุนในธุรกิจ Home Care ที่ว่าประชากรสูงวัย เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าผู้สูงอายุกว่า 90% ต้องการอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองหลังจากที่เกษียณอายุ ทั้งนี้การดูแลรักษาตัวที่บ้านมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเฉลี่ยราว 3 เท่า ดังนั้น Home Care จึงเป็นทางเลือกที่ดีของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ โดยธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (Home Care) มีเพื่อตอบโจทย์

ความต้องการของผู้สูงอายุในสังคมไทยที่นิยมอยู่บ้าน โดยมีแนวโน้มพัฒนารูปแบบการให้บริการครอบคลุมมากขึ้น ตั้งแต่การช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ดูแลสุขภาพและพยาบาลรอบด้าน ตลอดจนการดูแลครบวงจรแบบบูรณาการ โดยปัจจัยสำคัญของการดำเนินธุรกิจบริการดูแลผู้สูงอายุตามบ้านจะอยู่ที่ระบบบริหารจัดการและบุคลากรเป็นหลัก ต่างจากบริการสถานดูแลผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องลงทุนในที่ดินหรืออาคาร ซึ่งบุคคลต่างด้าวไม่สามารถครอบครองได้ หรือบริการสถานบริบาลที่มีบริการด้านการแพทย์ ซึ่งมีเงื่อนไขกำหนดคุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาลต้องมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับนักลงทุนต่างชาติ เป็นต้น

รหัสธุรกิจของนิติบุคคล (TSIC) ที่จัดโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่าไม่มีรหัสสำหรับธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน หรือธุรกิจโฮมแคร์โดยตรง แต่มีกิจกรรมบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน ซึ่งอยู่ภายใต้รหัสธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 5 รหัส ดังนี้

- 1) กิจกรรมการบริการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนธุรกิจซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (รหัสธุรกิจ TSIC 82990) กิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ เช่น บริการระดมทุนที่กระทำโดยได้รับค่าตอบแทนหรือตามสัญญาจ้าง การบริหารกลยุทธ์มัดใจลูกค้า เป็นต้น
- 2) กิจกรรมอื่น ๆ ด้านสุขภาพของมนุษย์ ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น (รหัสธุรกิจ TSIC 86909) กิจกรรมด้านสุขอนามัยที่ดำเนินงานโดยบุคลากรที่ไม่ใช่แพทย์และทันตแพทย์ในโรงพยาบาล ไม่เกี่ยวข้องกับการรักษาทางการแพทย์ สามารถดำเนินการได้ในคลินิกสุขภาพที่มีอยู่ในสถานที่ทำงาน โรงเรียน บ้านพักผู้สูงอายุ องค์กรด้านแรงงานและมูลนิธิต่างๆ และในสถานบริการสุขภาพอื่นๆ ในชุมชนที่ไม่ใช่โรงพยาบาล ตลอดจนในสถานที่ให้คำปรึกษาส่วนบุคคล บ้านของผู้ป่วยหรือที่อื่นๆ
- 3) หน่วยบริการทางพยาบาลที่จัดที่พักให้ (รหัสธุรกิจ TSIC 87100) สถานที่พักสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมให้บริการการพยาบาล สถานที่พักฟื้นฟูผู้ป่วยเรื้อรัง บ้านพักพร้อมให้บริการการพยาบาล หน่วยบริการการพยาบาลต่างๆ และบ้านพักรักษาผู้ป่วย เป็นต้น
- 4) กิจกรรมการดูแลรักษาในสถานที่ที่มีที่พักและมีคนดูแลประจำสำหรับผู้สูงอายุ (รหัสธุรกิจ TSIC 87301) รวมถึงกิจกรรมการดูแลอย่างต่อเนื่องแก่ชุมชนผู้เกษียณอายุและบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุ ที่ต้องให้บริการพยาบาลเล็กน้อย บ้านพักประจำ ซึ่งจะบริการทั้งในสถานที่ที่ทางผู้ประกอบการได้จัดหาไว้ให้หรือการให้บริการนอกสถานที่
- 5) กิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยไม่มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (รหัสธุรกิจ TSIC 88101) กิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยไม่มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเวลากลางวัน งานสังคมการให้คำปรึกษา งานสวัสดิการ การบริการส่งต่อหรือบริการที่คล้ายกันสำหรับผู้สูงอายุในบ้านและที่อื่นๆ ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลหรือองค์กรเอกชน องค์กรแห่งชาติหรือกลุ่มในท้องถิ่นที่ช่วยกันเอง และการจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาไว้บริการ ได้แก่ การออกเยี่ยมผู้สูงอายุ กิจกรรมดูแลในเวลากลางวันสำหรับผู้สูงอายุ และกิจกรรมฝึกอาชีพ

สถิติและข้อมูลกิจการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน หรือธุรกิจโฮมแคร์

ธุรกิจที่มีบริการจัดส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุตามบ้าน มีผู้ประกอบการที่เข้าข่ายเป็นธุรกิจโฮมแคร์ 12 ราย โดยที่ทุนจดทะเบียนรวมประมาณ 49 ล้านบาท และมีมูลค่ารายได้รวมในปี 2559 ทั้งหมด 74 ล้านบาท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผู้ประกอบการธุรกิจโฮมแคร์ 12 ลำดับแรก พร้อมรหัสธุรกิจ สัดส่วนการถือหุ้น และส่วนแบ่งตลาด ตามรายได้ปี พ.ศ. 2559

ลำดับ	รายชื่อ	TSIC	ประเภทธุรกิจ	สัดส่วนการถือหุ้น (สัดส่วน%)	รายได้รวมปี พ.ศ.2559 (บาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)
1.	บริษัท จูเนียร์ และ ซีเนียร์ โฮมเฮลท์แคร์ จำกัด	87301	ดูแลผู้สูงอายุและเด็กเล็ก เครื่องมือโรงพยาบาลกลั้วน้ำไท 2	ไทย 100%	31,507,381.28	42.44
2.	บริษัท โครนัส (ประเทศไทย) จำกัด	82990	ให้บริการนำพยาบาลเข้าดูแลผู้ป่วยและผู้สูงอายุตามบ้าน ให้บริการส่งพยาบาลไปเฝ้าไข้ที่โรงพยาบาลและบ้านของผู้ป่วย รวมทั้งบริการตรวจเยี่ยม โปรแกรมฟื้นฟูผู้ป่วย ตลอดจนบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด และนักโภชนาการ โดยมีสาขาทั้งในไทย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย	ไทย 51% สิงคโปร์ 39% มาเลเซีย 10%	25,155,374.87	33.89
3.	บริษัท จัดหางานไทย รีเออิดและดูแลผู้สูงอายุ จำกัด	87301	ให้บริการบ้านพักสถานดูแลคนชรา เด็กและบุคคลอื่น	ไทย 51% ญี่ปุ่น 49%	6,189,878.94	8.34
4.	บริษัท พรีเมียมโฮมแคร์ จำกัด	87301	บ้านพักคนชรา	ไทย 100%	1,823,234.37	2.46
5.	บริษัท บ้านพาศิ จำกัด	87301	ประกอบกิจการศูนย์ฟื้นฟูผู้สูงอายุ	ไทย 100%	1,755,784.01	2.37
6.	บริษัท โกลเด้นไลฟ์ เนอสซิ่งโฮม จำกัด	88101	ดำเนินธุรกิจสถานพักฟื้นดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยบริการจัดส่งพนักงานพี่เลี้ยงเด็ก พนักงานดูแลผู้ป่วย/ดูแลผู้สูงอายุ ดูแลผู้ป่วยระยะพักฟื้น และแม่บ้าน	ไทย 100%	1,725,405.05	2.32

ลำดับ	รายชื่อ	TSIC	ประเภทธุรกิจ	สัดส่วนการถือหุ้น (สัดส่วน%)	รายได้รวมปี พ.ศ.2559 (บาท)	ส่วนแบ่งตลาด (ร้อยละ)
			เพื่อประจำที่บ้านหรือโรงพยาบาล มีบริการทั้งแบบประจำและไปกลับ			
7.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด มาเนา เนอสซิ่งโฮม	87100	ประกอบกิจการสถานพยาบาล สถานพักฟื้น ดูแลผู้ป่วย คนชรา	ไทย 100%	1,520,050.00	2.05
8.	บริษัท บ้านสุขใจ เฮลท์แคร์ จำกัด	88101	ประกอบกิจการดูแลผู้สูงอายุ และจัดส่งผู้ช่วยเหลือผู้สูงอายุ ไปที่บ้าน	ไทย 100%	1,479,681.15	1.99
9.	บริษัท พชรเฮลท์แคร์ จำกัด	87100	ประกอบกิจการสถานดูแลผู้ป่วยในระยะพักฟื้นและ ผู้สูงอายุทั้งในและนอกสถานที่	ไทย 100%	1,431,000.93	1.93
10.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศูนย์พยาบาล (พิเศษ) ล้านนา	88101	ประกอบกิจการให้บริการดูแล ผู้สูงอายุ ผู้ช่วยพยาบาล พยาบาลตามบ้าน รับดูแล ผู้สูงอายุในสถานที่ บริการจัดส่งพี่เลี้ยง/ ผู้ช่วยพยาบาล/ พยาบาล/ แม่บ้านตามบ้าน และโรงพยาบาล	ไทย 100%	1,185,849.45	1.60
11.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีสเทิร์น แคร์ กู๊ด	88101	ให้บริการดูแลผู้สูงอายุและ ผู้ป่วยระยะพักฟื้น ศูนย์บริการจัดส่งพนักงานดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วย เฝ้าไข้ พี่เลี้ยงเด็กถึงบ้าน ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด	ไทย 100%	364,000.00	0.49
12.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด แกมเพชร ดีเวล็อปเม้นท์	86909	ประกอบกิจการรับจ้างเฝ้าไข้ เลี้ยงเด็ก ดูแลผู้สูงอายุและงาน แม่บ้านทุกประเภท	ไทย 100%	95,300.00	0.13
รวม					74,232,940.05	100

หมายเหตุ: TSIC 82990 กิจกรรมการบริการอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนธุรกิจซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น, TSIC 86909 กิจกรรมอื่น ๆ ด้านสุขภาพของมนุษย์ ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น, TSIC 87100 หน่วยบริการพยาบาลที่จัดที่พักให้, TSIC 87301 กิจกรรมการดูแลรักษาในสถานที่ที่มีที่พักและมีคนดูแลประจำสำหรับผู้สูงอายุ และ TSIC 88101 กิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยไม่มีที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ

ที่มา: ประมวลจาก บริษัท บีซีเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 2 ข้อมูลจำนวนธุรกิจบริการส่งคนไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เขตกรุงเทพและปริมณฑล

ลำดับ	จังหวัด	จำนวน (แห่ง)
1.	กรุงเทพมหานคร	60
2.	ปทุมธานี	14
3.	นนทบุรี	10
4.	นครปฐม	2
5.	สมุทรปราการ	2
6.	สมุทรสาคร	1
7.	ชลบุรี	1
รวม		90

ที่มา: สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

ตารางที่ 3 ข้อมูลรายชื่อธุรกิจบริการส่งคนไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เขตกรุงเทพและปริมณฑล

ลำดับ	จังหวัด (ที่ตั้ง)	ที่	ชื่อกิจการ
1.	กรุงเทพมหานคร	1.	ริเออี
		2.	วิทยาการบริบาล
		3.	บ้านเพชรนครเนอร์ซิงโฮม
		4.	แม่จ๋าพ่อจ๋าโฮมแคร์
		5.	บริษัทจัดหางานไทร เออี และดูแลผู้สูงอายุ
		6.	เทคแคร์อินเตอร์กรุ๊ป
		7.	ณัฐชานันท์ เนอร์ซิงโฮม
		8.	ศูนย์พยาบาลดวงแก้ว
		9.	บริษัทซาทูระไคโกะ (ประเทศไทย) จำกัด
		10.	บริษัท ซันไรท์เจแปน (ประเทศไทย) จำกัด
		11.	หจก. ญัฐนิชเนอสจิงแคร์
		12.	หจก.วีรภัทรขวัญทองอินเตอร์กรุ๊ป
		13.	หจก.บ้านอัสโฮมแคร์กิฟเวอร์
		14.	หจก.สุณีเนอสจิงโฮม
		15.	บริษัท จอห์นณัฐฐาวิโฮมแคร์ จำกัด
		16.	หจก.บุญเย็นเนอสจิงโฮม
		17.	โอเปียเนอสจิงโฮม
		18.	หจก.พิพัฒน์เนอสจิงกรุ๊ป
		19.	หจก.พิชญาเนอสจิงโฮม
		20.	ขวัญมนัสเนอสจิงโฮม
		21.	The Moon Homecare
		22.	ณัฐวรรณเนอสจิงโฮม
		23.	กิตติภรณ์โฮมแคร์

ลำดับ	จังหวัด (ที่ตั้ง)	ที่	ชื่อกิจการ
		24.	ณัฐวารณบริหาร
		25.	ศูนย์บ้านพลอยแควร์
		26.	ศูนย์นครินทร์
		27.	มายด์โฮมเซอร์วิส
		28.	เนสท์โฮมแควร์
		29.	ทิพย์เฮลท์แควร์เซ็นเตอร์
		30.	บ้านเพชรนครเนอร์สซิ่งโฮม
		31.	หจก.วิทยาการบริหาร
		32.	บริษัท พาซโมไลฟ์ จำกัด
		33.	ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ บ้านปิติ
		34.	หจก.ต้นรักเนอร์สซิ่งแควร์
		35.	บ้านเสนาเนอร์สซิ่งแควร์
		36.	โรสเนิร์สซิ่งโฮม
		37.	ศูนย์พยาบาลสุณี
		38.	พวงทิพย์จัดส่ง
		39.	ศิริพรเนอร์สเซอร์รี่
		40.	สุมนต์วรรณเนอร์สซิ่งโฮม
		41.	อัญชลีเนอร์สซิ่งแควร์
		42.	ขวัญมนัสเนอร์สซิ่งโฮม
		43.	ดูแลรักโฮมแควร์
		44.	7 ซักเซสเนอร์สซิ่งโฮม
		45.	ศูนย์การพยาบาลศิริกัลยาเนอร์สซิ่งแควร์
		46.	พลอยแควร์
		47.	เออีซี เฮลตี้เซ็นเตอร์เนอร์สซิ่งโฮม
		48.	สุนิสา เนอร์สซิ่งโฮม
		49.	BKJ Homecare
		50.	หจก.ธิดานุชเนอร์สซิ่งโฮม
		51.	บ้านหมอเนอร์สซิ่งโฮม
		52.	ณัฐชนิษเนอร์สซิ่งแควร์
		53.	วรรณลักษณ์เนอร์สซิ่ง
		54.	วาญเนอร์สซิ่ง
		55.	ศิริพรเนอร์สซิ่งเซอร์รี่
		56.	ศูนย์ทองเนอร์สเซอร์รี่
		57.	เจนเนอร์สซิ่งแควร์
		58.	เซอร์รี่เนอร์สซิ่งโฮม
		59.	เมตตาเนอร์สซิ่งแควร์

ลำดับ	จังหวัด (ที่ตั้ง)	ที่	ชื่อกิจการ
		60.	พิชชาเนอร์สเซอร์
2.	ปทุมธานี	1.	บริษัท นัฐนันท์ดูแลและบริการ
		2.	ดูแลรักโฮมแคร์
		3.	อัสลักเนอร์ซิงแคร์
		4.	เจน เนอร์สซิงแคร์
		5.	ธารน้ำใส
		6.	เดอะบุมโฮมแคร์
		7.	เจเอ็นเอ็น เนอร์ซิงแคร์
		8.	เอื้ออังกุล โฮมเซอร์วิส
		9.	ทรีพีเซ็นทรัล
		10.	ศูนย์พยาบาลรังสิต
		11.	ณัฐนันท์ ดูแลและบริการ
		12.	หจก.กูดเนอร์สแอนเซอร์วิส
		13.	ธารน้ำใสเนอร์สซิงแคร์
		14.	ศูนย์บ้านรังสิต
3.	นนทบุรี	1.	ณัฐวรรณเนอร์ซิงโฮม
		2.	กิติโฮมแคร์
		3.	พีเค เนิร์ซซิงแคร์
		4.	เมตตา เนอร์ซิงแคร์
		5.	เคเอสโฮมแคร์
		6.	Romyen Senior Care
		7.	ศูนย์พยาบาลพิเศษนนทบุรี
		8.	เมตตาเนอร์สซิงแคร์
		9.	PK.Nursingcare
		10.	Health at Homecare Center
4.	นครปฐม	1.	หจก.สิริธรอินเตอร์กรุ๊ป
		2.	ไบบอนโฮมแคร์
5.	สมุทรปราการ	1.	ดวงรัตน์เนอร์สซิงโฮม
		2.	ทองเนอร์เซอร์โฮม
6.	สมุทรสาคร	1.	โชคมณีเนอร์ซิงโฮม
7.	ชลบุรี	1.	เอช ที โฮมแคร์
รวม			90 แห่ง

ที่มา: สมาคมการค้าและการบริการสุขภาพผู้สูงอายุไทย

สภาพการประกอบธุรกิจและศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุของคนไทย

การแข่งขันธุรกิจดูแลผู้สูงอายุส่วนมากจะแข่งขันในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการบริการเป็นหลัก ผู้ประกอบกิจการไทยมีความได้เปรียบในเรื่องคุณภาพการให้บริการ การมีใจรักงานบริการ สามารถดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุเสมือนญาติ การเข้าใจบริบทของสังคมไทยและค่านิยมในการดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงอัตราค่าบริการที่ถูกกว่าเมื่อเทียบกับการให้บริการของบริษัทที่ร่วมทุนกับต่างชาติ รวมทั้งการมีข้อได้เปรียบจากการมีเครือข่ายและการประสานงานระหว่างกัน

ลักษณะของผู้ให้บริการในธุรกิจดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทย สามารถแบ่งคร่าว ๆ เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) การให้บริการโดยผู้ดูแลระดับวิชาชีพ อาทิ พยาบาลวิชาชีพ ผู้ช่วยพยาบาลวิชาชีพ นักกายภาพบำบัด วิชาชีพ นักกิจกรรมบำบัดวิชาชีพ เป็นต้น ธุรกิจที่ให้บริการลักษณะนี้ในไทยยังมีน้อยราย

2) การให้บริการโดยผู้ดูแลที่ผ่านการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ทางบริษัทจะมีบริการฝึกอบรมให้แก่พนักงานโดยลักษณะการฝึกอบรมจะแตกต่างกันออกไป ตั้งแต่การฝึกอบรมระยะสั้นไปจนถึงระยะยาวเป็นหลักสูตรนอกจากการจัดฝึกอบรมโดยบริษัทแล้ว หน่วยงานภาครัฐก็มีบริการจัดฝึกอบรมให้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเช่นกัน ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุจำนวนมาก อาทิ หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และหลักสูตรของกรมอนามัย เป็นต้น

3) การให้บริการโดยผู้ดูแลทั่วไป ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ให้บริการในลักษณะนี้ โดยผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่อาจไม่มีใบประกอบวิชาชีพพยาบาล หากแต่มีความรู้เบื้องต้นในการดูแลผู้สูงอายุโดยผ่านการฝึกอบรมแบบไม่เป็นทางการ หรือบางกรณีผู้ดูแลบางรายอาจเป็นอดีตพยาบาลของโรงพยาบาลขนาดใหญ่ จุดเด่นของการให้บริการโดยผู้ดูแลทั่วไป คือ อัตราค่าบริการที่ถูกกว่าเมื่อเทียบกับการบริการดูแลผู้สูงอายุโดยผู้ดูแลวิชาชีพ อย่างไรก็ตาม การให้บริการรูปแบบนี้ผู้รับบริการจะต้องยอมรับและรับผิดชอบต่อคุณภาพของการรักษาพยาบาลเอง

จุดแข็งและจุดอ่อนของการประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในไทย

การประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในไทยมีจุดแข็งคือความต้องการบริการผู้สูงอายุในประเทศไทยที่กำลังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักลงทุนหลายรายมองเห็นโอกาสและต้องการเข้ามาลงทุนในธุรกิจนี้ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดมาตรฐานและกฎหมายที่กำกับดูแลธุรกิจนี้โดยตรง เช่น ยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดการขออนุญาตประกอบกิจการ ยังไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดูแล (caregiver) และยังไม่มีการกำหนดแนวทางการควบคุมหรือบทลงโทษต่างๆ เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ผู้ที่มีเงินทุนและสนใจในธุรกิจนี้สามารถเข้ามาประกอบธุรกิจได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาในสาขาที่เกี่ยวข้องและไม่จำเป็นต้องขอใบอนุญาต ทำให้หลายฝ่ายเกิดความกังวลต่อคุณภาพและความปลอดภัยของการให้บริการ

ด้วยเหตุนี้ เพื่อกำหนดมาตรฐานของการดำเนินธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (สบส.) กระทรวงสาธารณสุข และกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงร่วมกันดำเนินการเพื่อกออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดูแลผู้สูงอายุภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 โดยศึกษากรณีตัวอย่างการกำกับดูแลและการกำหนดมาตรฐานในต่างประเทศ อาทิ ประเทศในแถบสแกนดิเนเวียและประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ก่อนจะร่างเป็นกฎกระทรวง 3 ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงที่จะกำหนดให้กิจการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ กฎกระทรวงการกำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการ รวมถึงกฎกระทรวงการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าธรรมเนียมการประกอบกิจการ โดยคาดหวังว่ากฎกระทรวงนี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการให้บริการและสร้างมาตรฐานการประกอบธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้รับบริการและผู้ประกอบการที่สนใจลงทุนทั้งนักลงทุนไทยและต่างชาติ

อนึ่ง ที่ผ่านมา ทางคณะกรรมการสาธารณสุขก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของธุรกิจดูแลผู้สูงอายุที่บ้านและได้พยายามวางแนวทางในการกำกับดูแลธุรกิจโฮมแคร์ โดยมีการออกคำแนะนำ เรื่อง แนวทางการควบคุมการประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน พ.ศ.2553 เพื่อเป็นแนวทางให้ราชการส่วนท้องถิ่นใช้ออกข้อกำหนดท้องถิ่นในการกำกับดูแลธุรกิจโฮมแคร์ (ไม่ใช่มาตรฐานบังคับ) โดยประเด็นสำคัญคือ การกำหนดให้ผู้ประกอบการโฮมแคร์ต้องขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนประกอบกิจการ และมีการกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์การปฏิบัติของผู้ประกอบการ ผู้ดำเนินการ และผู้ให้บริการดูแลผู้สูงอายุ

ปัจจุบัน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนามาตรฐานแนวทางการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลักดันมาตรฐานแนวทางการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน เพื่อออกเป็นประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ มาตรการควบคุมการประกอบกิจการการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ พ.ศ. .... ซึ่งเจตนารมณ์ของการออกประกาศกระทรวงฯ ฉบับนี้ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ไม่ให้ผู้สูงอายุและผู้รับบริการได้รับผลกระทบทางสุขภาพ ผู้ประกอบการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ มีมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุ มีแนวทางในการจัดบริการที่มีคุณภาพ ผู้ให้บริการและผู้รับบริการได้รับความคุ้มครองและมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นที่คุณสมบัติผู้ดำเนินการ ผู้ให้บริการ การปฏิบัติการ และระบบกำกับติดตาม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

พรบ. กฎกระทรวง/ ประกาศกระทรวง	ขอบเขตการควบคุมดูแล	ลักษณะกิจการผู้สูงอายุ
พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 กฎกระทรวงกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ	ตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ อาศัยอำนาจมาตรา 3 และ 4 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559 ออกกฎกระทรวงกำหนดให้กิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิงเป็นกิจการอื่นในสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2563 <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดมาตรฐานด้านสถานที่ ความปลอดภัย และการให้บริการ - กำหนดค่าธรรมเนียมและการชำระค่าธรรมเนียม 	1. Day Care (ไม่พักค้างคืน) 2. Nursing Home (พักค้างคืน) รพ.ผู้สูงอายุ 3. Retirement Home (ที่พักนั้กอาศัย)
กฎกระทรวงควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2560 ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง มาตรการในการควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของผู้รับบริการ พ.ศ. 2564 กรมอนามัย	อาศัยอำนาจตามความในข้อ 4 ของกฎกระทรวงควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2560 <ul style="list-style-type: none"> - คำนิยาม : ผู้ดำเนินกิจการ ผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ ผู้สูงอายุ - คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำเนินกิจการ และผู้ให้บริการ - แนวทางปฏิบัติของผู้ดำเนินกิจการ และผู้ให้บริการ - เอกสารแนบท้ายประกาศฯ 	กิจการที่ส่งคนไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านหรือธุรกิจโฮมแคร์ ลักษณะของการประกอบกิจการคือ ผู้ดำเนินกิจการจะต้องมีการจัดหาผู้ให้บริการแล้วจัดส่งผู้ให้บริการไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน

การกำกับดูแลธุรกิจบริการส่งผู้ดูแลไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้านในต่างประเทศ

จากการศึกษากฎระเบียบการกำกับดูแลผู้ประกอบการให้บริการดูแลสุขภาพที่บ้านของรัฐเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา (Rule and Regulations for Home Health Care Agencies) พบว่า ธุรกิจดูแลสุขภาพที่บ้านเป็นธุรกิจที่ต้องขอใบอนุญาตในการประกอบกิจการ โดยใบอนุญาตมีอายุ 1 ปี ก่อนได้รับและต่ออายุใบอนุญาตจะมีกระบวนการสำรวจและตรวจสอบความพร้อมของผู้ประกอบการโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่หน่วยงานรัฐกำหนดไว้ เช่น

- 1) คุณสมบัติของผู้บริหารกิจการ (administrator) ซึ่งต้องเป็นแพทย์ พยาบาล หรือผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจสุขภาพ
- 2) มาตรฐานของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ กฎระเบียบฉบับดังกล่าว ได้นิยามกิจกรรมบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านไว้อย่างชัดเจน เช่น การให้บริการพักพิงที่บ้าน (skilled nursing service) กำหนดว่าต้องอยู่ภายใต้การดูแลของการให้บริการโดยพยาบาลวิชาชีพ และกำหนดหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพและผู้ช่วยพยาบาลอย่างชัดเจน ส่วนการบริการบำบัดที่บ้าน (therapy service) กำหนดว่าจะต้องให้บริการโดยนักบำบัดที่ขึ้นทะเบียนแล้ว เป็นต้น
- 3) มาตรฐานในการเก็บรักษาข้อมูลผู้สูงอายุที่ใช้บริการ
- 4) การจัดทำรายงานของหน่วยงานประจำปี (annual policy review) เป็นต้น

ทั้งนี้ กรณีการลงทุนจากต่างประเทศในธุรกิจ Home Health Care สหรัฐฯ ไม่ได้มีกฎหมายที่เข้ามากำกับเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นของนักลงทุนต่างชาติแต่ อย่างไรก็ดี หากแต่มีกฎระเบียบที่เข้ามากำกับดูแลการดำเนินธุรกิจและการให้บริการของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามมาตรฐานดังที่กล่าวไปข้างต้น

*****